

Pravidla profesionální etiky při digitalizaci kinematografických děl, ke kterým vykonává práva výrobce SFK

Tento dokument byl vytvořen pro upřesnění základních pravidel při digitalizaci audiovizuálních děl, konkrétně pak při procesu digitálního restaurování. Dokument slouží primárně pro digitalizaci filmů, ke kterým vykonává práva výrobce Státní fond kinematografie bez ohledu na to, zda je digitalizace placena z veřejných, nebo soukromých zdrojů. Pojem „digitalizace“ je zde použit ve smyslu převodu díla z analogové do digitální podoby. Pojem „digitální restaurování“ pak jako forma digitalizace, ve které dochází k odborným zásahům do digitální kopie kinematografického díla za účelem navrácení původní podoby díla. V žádném případě nedochází k vytvoření nového díla.

Fond vykonává práva výrobce k více než tisícovce filmů vyrobených v letech 1965-1991. Naprostá většina filmů v tomto katalogu je široké veřejnosti nedostupná, protože existuje pouze na 35mm filmovém materiálu, nebo ve velmi nekvalitní televizní verzi v nízkém rozlišení. Tyto filmy jsou pro Fond také významným zdrojem příjmů do rozpočtu na podporu současné české kinematografie. Nejen z důvodů ekonomických, ale také kulturních chce Fond usilovat o ustavení přehledných pravidel pro digitalizaci, aby nedocházelo ke znehodnocení či poškození kulturního dědictví české kinematografie. Zároveň chce Fond upřesněním pravidel nastartovat efektivnější proces digitalizace významných děl české kinematografie, aby tak mohla být znovu zpřístupněna veřejnosti.

Dokument je složen ze dvou částí: první obsahuje profesionální kodex, který popisuje pravidla přístupu k digitalizaci kinematografického díla. Druhá část obsahuje doporučený postup.

Zároveň je povinností na počátku uzavřít mezi účastníky smlouvu, která vypořádá základní práva a povinnosti všech zúčastněných stran. Vzor smlouvy je přílohou tohoto dokumentu a je závazný. Neméně důležité je také informovat ostatní výkonné umělce (či jejich dědice) o záměru restaurovat film, na kterém spolupracovali.

Zadavatelem je v tomto dokumentu myšlen vždy Státní fond kinematografie.

Profesionální kodex

1 Podpis smlouvy

Všechny strany, které se budou účastnit digitalizace jakoukoli formou plnění (finanční příspěvek, poskytnutí materiálu, zpracování obrazu nebo zvuku atd.), předem vyjasní formou smlouvy veškerá pravidla spolupráce pro celý proces digitalizace a případně následného užití. Smlouva také musí být kompatibilní se zákonem o veřejných zakázkách.

2 Zajištění zdrojů a šířitelnosti

Film by měl být digitalizován v kvalitě nejlepšího dostupného zdroje, aby byla zajištěna následná šířitelnost a aby všechny derivované formáty měly maximální možnou kvalitu.

3 Odpovědnost restaurátora

Restaurátor nese odpovědnost za výslednou podobu díla a je hlavním poradním hlasem zadavatele. Restaurátora určuje zadavatel. Restaurátor by měl spolupracovat s profesionály jednotlivých uměleckých profesí i přesto, že nejsou autory podle autorského zákona. Restaurátor má možnost sestavit k sobě expertní tým jako poradní hlas.

4 Podoba díla

O podobě díla rozhoduje zadavatel na základě poradního hlasu restaurátora.

5 Zpráva o digitalizaci

O procesu digitalizace vznikne vždy zpráva (report), která bude popisovat jednotlivé kroky digitalizace: jak byla provedena, jaké zdroje byly použity a jak bylo rozhodnuto v klíčových momentech v průběhu prací.

6 Odpovědnost vůči autorskému zákonu

Digitalizace bude provedena tak, aby nedošlo k porušení autorského zákona.

Doporučený postup

1 Výběr materiálu pro digitalizaci

- a) Zajištění dostupných zdrojů – v první fázi proběhne průzkum dostupných zdrojů k digitalizaci v rámci NFA. NFA podá zprávu o všech zdrojích, které se v archivu nachází, a poskytne dostupné informace o jejich kvalitě, původu a datu vzniku. Dále také poskytuje součinnost v rámci rešerší filmových i nefilmových pramenů, které by měly být k dispozici před začátkem procesu restaurování.
- b) Kontrola obsahu zdrojů – v dostupných zdrojích provede restaurátor kontrolu obsahu a kvality nalezených materiálů tak, aby bylo možné určit, zda dostupné zdroje poskytují dostatek informací pro digitalizaci kinematografického díla.

Výstupem této fáze je:

- a) Seznam zdrojů, které mají být digitalizovány, aby mohla vzniknout nejlepší možná digitální kopie originálního díla.
- b) Rozhodnutí restaurátora o parametrech výsledné digitální kopie, která vychází z průzkumu všech dostupných zdrojů.
- c) Zápis ve zprávě o digitalizaci se zdůvodněním, které materiály byly pro digitalizaci vybrány a s jakými parametry budou materiály skenovány a dále zpracovávány digitálně.

2 Převod do digitální podoby (sken)

- a) Sken je proveden v souladu s rozhodnutím ve fázi výběru materiálu.

Výstupem této fáze je:

- a) Hrubá (RAW) data všech digitalizovaných filmových materiálů, která mají sloužit pro výrobu digitální kopie kinematografického díla.

3 Referenční test před restaurováním – testovací materiál vybraný za účelem zjištění metody restaurování

- a) Proběhne výběr referenčních scén, které obsahují typické scény pro digitalizované kinematografické dílo. Výběr scén provádí restaurátor a schvaluje zadavatel. Ty jsou následně restaurovány do finální podoby jako ukázka, jak bude výsledná kopie díla vypadat. Tyto referenční scény jsou schváleny zúčastněnými stranami, tedy restaurátorem, zadavatelem a autorem (dle AZ) jako podklad pro finální podobu digitalizované kopie. Vzhledem k povaze filmového díla a obrazové kontinuitě může dojít k mírným odchylkám od referenčních scén, aby byla právě obrazová kontinuita díla zachována.

Výstupem této fáze je:

- a) Seznam referenčních scén a vizualizace těchto scén v kvalitě odpovídající očekávanému výsledku digitalizace díla.
- b) Zápis ve zprávě o digitalizaci s odůvodněním výběru referenčních scén a potvrzením zúčastněných stran, že vizualizace odpovídají jejich představě o finální podobě digitální kopie.

4 Digitální restaurování

- a) Odstraňují se artefakty, které nebyly součástí původního díla.
- b) Mohou být odstraněny artefakty, které by v digitalizovaném díle působily rušivě. Odpovědnost za toto rozhodnutí nese zadavatel na základě doporučení restaurátora, o čemž existuje zápis ve Zprávě o digitalizaci.

Výsledkem této fáze je:

- a) Kompletní restaurovaná kopie kinematografického díla v podobě, která odpovídá referenčním scénám (fáze č. 3) a v kvalitě, která byla definována ve fázi výběru materiálů (fáze č.1)
- b) Zápis ve Zprávě o digitalizaci o veškerých rozhodnutích týkajících se úprav, které by mohly mít za následek nové autorské dílo.

5 Mastering

Master výsledné digitalizované kopie filmového díla je ve formátu, který poskytuje nejvyšší možnou kvalitu na základě dostupných zdrojů a který zajistí možnost výroby dalších kopií v kvalitě odpovídající druhům šíření (TV, kino, internet) v době výroby masteru.

Výsledkem této fáze je:

- a) Master ve formátu vhodném pro archivaci kinematografického díla v totožné kvalitě, ve které bylo dílo digitalizováno.
- b) Mastery pro jednotlivé druhy šíření.

6 Archivace

Master a kompletní dokumentace jsou po ukončení celého procesu uloženy v NFA.